

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca

Stoji za
celo leto 3 gld. —
pol leta 1 „ 60
četrt „ — „ 80
(Posamezne štev.
15 kr.)

Oznaniła,
krat natisnena,
od vrste 15 kr.

Naročnina,
znanila in reklamacije
pošiljajo se
upravnistvu
v Maribor.

Odprte reklamacije
so poštnine proste.

POPOTNIK.

Glasiło

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nádučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
urednistvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pismom,
na katere se želi
odgovor,
naj se prídene
primerna pošna
znamka.

Na anonimno do-
pise se ne oziramo.

Nefrankovana pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
ocene poslane kajige
se ne vračajo.

Peta štajerska učiteljska konferencija.

(Dalje.)

Ko se je zapisnik predkonferencije odbril in se je konstatovala navzočnost konferenčnih udov, dobi besedo Klement Pröll, da poroča o vprašanji: „Kako naj učitelj vzbuja in pospešuje zanimanje prostega ljudstva za šolo?“ Poročevalec razpravljal je vprašanje precej obširno in svojo nalogo temeljito rešil.

Vnela se je precej živalna debata, katere so se vdeležili odposlanci Baumgartner, Knipplitsch, Huber in Grimm. Pet drugih ni prišlo več do besede, ker se je poprej sprejel predlog, da se konča debata. Ko še spregovori gospod predsednik o nekih točkah, ki so se v debati povdarjale, dobi končno besedo poročevalec, potem pa se sprejmejo po poročevalcih predlagani stavki z malimi spremembami takole:

I. Potrebno je, da se zanimanje prebivalstva na kmetih pri ljudski šoli vzbuja in pospešuje.

II. Da prebivalstvu na kmetih včasih še nedostaje potrebnega zanimanja za ljudsko šolo, ima lahko svoj vzrok: *a)* v šoli samej oziroma v osebnosti učitelja; *b)* v malomarnosti za šolo ali včasih v umetno podnečenem sovraštvu proti njej; *c)* v različnih vplivih razun šole, ki njene uspehe zadržujejo in ovirajo.

III. Učitelj lahko vzbuja in pospešuje zanimanje prostega ljudstva za šolo: *a)* če doseže gledé na vzgojo in pouk dobre

uspehe; *b)* če z učenci ljubeznjivo, jednako merno in pravično ravna in se tudi posebno ozira na slabije; *c)* s poukom, ki se ozira na dejanske potrebe kmetskega prebivalstva (negovanje šolskega vrta); *d)* ako prireja včasih taka podjetja, po katerih se ljudstvo lahko prepriča o delovanji in uspehih šole; *e)* ako jemlje pri izboru domačih nalog ozir na domače potrebe; *f)* ako uporablja ona postavno določena sredstva, s katerimi se ljudstvo dovêde do spoštovanja do zakonov; *g)* ako goji in pospešuje stanovsko vzajemnost in se poteguje za stanovsko korist; *h)* ako se dejansko udeleži vseh javnih zadev svoje občine vsaj toliko, da svoje moči preveč ne cepi in svojemu ugledu ne škoduje; *i)* da je v osobni dotiki z domačo hišo; *j)* da posreduje pri ljudstvu primerno berilo, bodi-si, da dejansko izkoristi obstoječe šolske knjižnice ali pa da ustanovi posebne ljudske knjižnice; *k)* da pospešuje vsa ona podjetja, katera pripomorejo v to, da se ubogim revščina olajšava.

IV. Zanimanje kmetskega prebivalstva za šolo dalo bi se še na drug način vzbujati in pospeševati: *a)* ko bi se pripoznala odpustnim spričevalom ljudske šole večja veljava; *b)* ko bi se pri podelitvi šolskih olajšav strožje postopalo; *c)* ko bi se preložil pouk za spoved, za sv. obhajilo in sv. birno na poznejša šolska leta (šolske

stopnje); *d*) ko bi se učitelju gnotno in socialno stanje zboljšalo in *e*) konec napravil vsem napadom šolskih nasprotnikov proti šolskim zakonom in proti učiteljstvu, delujočemu v smislu teh zakonov.

Zahvaljujoč poročevalca na njegovem trudu, navzočim pa na vstrajnosti, zaključil gosp. predsednik potem ob 1/2 1. uri opoldne dopoldanšjo sejo.

II. glavno zborovanje

prične se ob treh popoldan in ga otvori predsednikov namestnik gospod prof. Reis z običajnimi formalnostmi, po katerih poroča gospod ravnatelj Frisch o vprašanji: „Kako je obravnati realije, da podpirajo in pospešujejo tudi jezikovni pouk?“

Poročevalčevemu jako zanimivemu in temeljitemu govoru*) sledila je zopet prav živahna debata, v kateri so zlasti povzročile opazke ravnatelja Schreiner-ja občno pozornost in odobravanje. Poleg Schreiner-ja udeležili so se debate gg. dež. šolski nadzornik dr. Jarz, kateri je med poročilom prevzel predsedništvo, Baumgartner, Otter in Gassarek. Končno pa so se sprejeli stavki poročevalčevi s pristavkom gospoda Schreiner-ja tako-le:

1. Ker je jezikovno obrazovanje odvisno od predstav in od obrazovanja mislij in se slednje pridobi zlasti po skrbno negovanem realnem pouku, tako se mora temu na vseh stopnjah ljudske in meščanske šole tudi z ozirom na jezikovno obrazovanje priznati velika važnost. 2. Stvarna in jezikovna vrednost realnih predmetov se pokaže: *a*) po nazornem, razsnovalnem in vsestranskem obdelovanju snovi; *b*) ako se (predno se porablja berilni odlomek) učenci po jasnem, stvarno in jezikovno pravilnem ustnem pouku za berilo pripravijo; *c*) po jezikovno pravilni razlagi vseh pridobljenih dalnih posledkov in njih opetnem skladanji v celoto; *d*) ako se pri skladanji v celoto po možnosti omejó delna vprašanja in delni odgovori, da se izogne razkosanju snovi;

*) Ta govor podamo čast. „Pop.“ čitateljem o priliki doslovno. Uredn.

e) po zavednem povdarjanji in skrbnem vežbanji izrazov in sprememb, ki so lastni realnim predmetom; *f*) po uporabi snovij pridobljenih pri realnem pouku za spisne vaje, toda z ozirom na metodična pravila, ki veljajo za pouk v spisji.

Pristavek, kojega je predlagal gospod Schreiner in kojega je zbor sprejel, glasi se tako-le: „Želeti je, da se učiteljske konferencije intenzivno pečajo s vprašanjem o šolskih knjigah in tako pripravljajo presnovno čitank, v katerih bi se naj berilni kosi strogo realistične vsebine izpustili ter nadomestili s kosi srce in jezik obrazujočega zapopadka.

Potem predlaga nadzornik, gospod prof. Reis, naj bi mesto sedaj običajnih šolskih naznanil se uvedle naznanilne knjižnice, kar se po kratkem razgovoru, kate-rega se vdeležijo ravnatelj Schreiner, Grimm in deželni šolski nadzornik dr. Jarz, tudi sprejme.

Meščanske šole ravnatelj gospod Franc Frisch iz Maribora predlaga, naj bi se delalo na to, da se dotična minist. določba, po kateri se imajo šolska naznanila po četirikrat v letu razdeliti prenapredi tako, da bi se naznanila razdeljevala le po dvakrat v letu in da bi se redi v naznanila ne zapisovali več s črkami, ampak označili po njih vrednosti s številkami.

Prvi del predloga se je po dolgi debati sprejel z 59 (proti 43 glasovi, (glasovalo se je po imenih) drugi del — gledé na zaznamovanja redov — pa se je odklonil.

Meščanske šole ravnatelj g. J. Trunk iz Gradca predlaga I. naj bi se samostojen realistični pouk pričel še le s 6. šolskim letom. Pripravljalo bi se na ta pouk naj *a*) z nagovornim naukom v 1. in 2., *b*) z domovinoslovnim poukom v 4. in 5. šolskem letu. Slednji predmet naj se ne omejuje le na pripravo za zemljepisni pouk, ampak naj se pri njem, koliko je to namreč naslanjajoč se na domovino mogoče, jemlje ozir tudi na druge realistične predmete ljudske šole (na zgodovino, naravopisje in naravoslovje). II.: Pravi pouk v risanji naj

nastopi še le v 5. šolskem letu. III.: Učne ure, ki pripadajo po razdelbi ur tem predmetom, naj bi se odmerile drugim predmetom, zlasti jezikovnemu pouku v korist.

O prvi točki tega predloga govori gosp. ravnatelj Schreiner jasno in instruktivno in predlaga, da bi se mesto v 6. začelo vže v 5. šolskem letu z realističnim poukom. Njegovi nazori se živahno odobravajo, in ker gosp. Trunk prikroji svoj predlog onemu gosp. Schreiner-ja se sprejme prva točka v

smislu Schreiner-jevega predloga, druge točke pa se brez spremembe odobrijo.

Predlog gosp. Otter-ja, tičoč se volilne pravice podučiteljev pri izbiranju učiteljskega zastopnika v okr. šolski svet se odstavi od dnevnega reda, ker je gospod predsednik naznanil, da je ta stvar vže napeljana in pri ministerstvu, kjer od januarja meseca čaka na rešitev.

Potem se zborovanje konča in seja ob sedmih zvečer zaključí. (Konec sledi.)

Slovníške črtice.

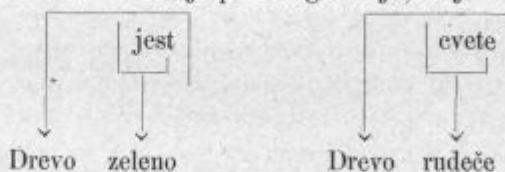
II. O vezilu.

(Konec.)

Da je drevo zeleno, izraževali bi lahko z drugimi jezikovnimi sredstvi (pripomočki), z izrazom „drevo zeleni“, ali „zeleno drevo“, tudi naj bo z izrazom „zeleno na drevesu“ ali „drevo z zelenim“

A pregibajoči jeziki izražujejo to jasno in prilično tako, da se besedi „zeleno“ in „drevo“ v jednom in istem glagolu, ki bitje naznanja, tako srečate, da obedve glagol določujete, ona glagolovo vsebino, ta glagolovo osebo. V jedni in isti besedi „je“, v stanji bitja se obe predstavi snidete in naredite jednoto. Recimo: „Drevo cvete rudeče“, tedaj se srečate „Drevo“ in „rudečina“ v stanji posebnega bitja, t. j. v stanji cvetenja.

Obrazec:

O p o m b a: „Jest“ je stara oblika, v katerej še se jasno razločuje končnica tretje osebe.

„Je“ je stavek v najprostejši obliki, ki ima v sebi glagolovo vsebino „biti“ in tretjo osebo nerazvezljivo združeno. Tretja glagolova oseba se jasneje pojasnjuje s posebno besedo „drevo“. Glagolova vsebina „biti“ se določuje z dopovedkovim določilom „zeleno“. Torej se srečate obe predstavi „drevo“ in „zeleno“ v jednom in istem glagolu „je“ tako, da ga obedve določujete: „Drevo“ glagolovo osebo, „zeleno“ glagolovo vsebino. V stanji bitja se tedaj združite obe predstavi in naredite jednoto.

Kako homo vprašali? O čem se v tem stavku pripoveduje? (O zelenem bitji — o zelenini.) V tem stavku imamo povedek „je“, „zeleno“ dopovedkovo določilo, oboje skupaj celi dopovedek, „drevo“ pa osebkova beseda; „zeleno“ določuje glagolovo vsebino „biti“, „drevo“ pa tretjo osebo.

„Je“ ima celo v začetku vprašalnega stavka neko vsebino, ki se da označevati. N. pr. Ali je prijatelj bolan? (Je-li prijatelj —? Je prijatelj —?) To se spravi: Bi-li združevali stanje bitja bolezní sè subsistenco prijatelj? Se vé da so „veziličarji“ v tej reči predobri ljudje, da bi take malenkosti premišljevali! Pa zakaj? Ta ubogi „je“ nima nobedne vsebine več, a vse to vsled njihove dobre volje.

Slovníških znakov glagolu „biti“ popolnoma manjka, da bi bil včasih „Becker-jev Vollwort“ včasih pa „Formwort“. Glagol „biti“ se pregiblje, se veže s skloni, s predlogi

in s prislovi, pomeni bitje in je v svojih finitnih oblikah vedno dopovedek. Kaj pa za Boga me opravičuje, mi veleva, da bi ga takrat, ko ni naglašen, ko ni najvažnejši v stavku, drugim plemenom prišteval, ter ga celo do „Becker-jevega Formwort-a“ znišal, ki nima nobedne vsebine več? Beseda „reč“ pomeni tudi jako malo, pa ostane vedno „Vollwort“, če še ima tako majhno vsebino. Ako rečem stavek: „Nož je reč“ ter ne pridenem prilastkovega zavisnika, povedal sem tudi tako malo, da mi ni bilo vredno ziniti. Vsi z ubogim „je“ takó ravnajoči zamenjavajo stvarno sè slovniško obliko. Za vsebino glagolovo jim je malo mar, vendar pa ima neki tako moč, da osebek in dopovedek v neko razmerje spravlja, čuda da mu „veziličarja“ te moči še niso vzeli.

„Biti“ spada v kategorijo stanja, je najsplošnejši glagolov pojem; a „reč“ predmet je najsplošnejši samostalnikov pojem. „Je“ ima v sebi več, bo „reč“; kajti „je“ najsplošnejše zaznamljuje v sebi poleg glagolove vsebine tudi reč (subsistenco). Zdi se mi, da je vzrok iznajdenega vezila: a) Posebni pomen sedanjиков, ki ne pomeni samo sedanjega časa, temveč tudi občno resnico vedno veljajočo. b) Razloček, ki se le na videz pozna, ako se glagol manj ali bolj poudarja. c) Naglost v mišljenji, da pojem bitja tajé, če se govori o stanji, ki se samo v naši predstavi nahaja.

a) Dostikrat izrazuje stavek z glagolom „je“ občno resnico. Tako se pa rabijo tudi vsi drugi glagoli. V pomladi lahko rečem: V jeseni odleté lastovke“. „Tukaj glagolova oblika ne izrazuje sedanjika, tudi ne prihodnjega časa. „V jeseni bodo lastovke odletele“ ne izrazuje taiste misli natančneje, temveč prenaša stanje v prihodnjo jesen, prejšni stavek pa razodeva občno resnico, ki velja za vsako jesen, ter ga lahko izgovarjam vsak čas. Kateri pomen sedanjik ima, to se v stavku slovniško v nobedni obliki ne pokazuje, to se le razumeva iz stavkove vsebine.

b) Glagol „je“ včasih bolj ali manj naglaševaje razločujemo, a ne znanstvenega vezila od glagola eksistence (bitja) (verbum existentiae). Močno se naglašá v dveh slučajih, kadar se govori o bitji samem, ne o kakovosti ž njim zvezani. N. pr. Bog **je**. Prosta volja **je**. Glagol „biti“ brez določila se redko rabi, ker se malokedaj v življenji govori o samem bitji in nebitji različnih rečij. Drugi slučaj se nahaja, ako glagolova oblika stoji v protivji s katero drugo gledé na čas in naklon. N. pr. On **je bil** zelo nesrečen. Nasproti: On **je** zelo nesrečen. Ravno tako: On **bi bil** zelo nesrečen. Nasproti: On **je** zelo nesrečen.

c) Naglašá se pa tudi dostikrat, če govorimo o bitji neodvisnem od govorečega, letečem samo v njegovi predstavi. Če kdo taji, da je Radegost bog gostoljubnosti, tedaj lahko naglašujemo: Radegost **je** bog gostoljubnosti. Tako **je**. Je-li „je“ tukaj samo vezilo ter se ne govori o nobednem bitji? O čem pa se v zadnjem stavku govori? Vsi glagoli v basnih in pravljicah izrazujejo stanja, katerih res nikjer na svetu ni, pa vendar ohranjujejo svojo polno vsebino in vrednost.

Mislím da se razmerje najjasnejše spozna, ako rabimo za osebkov in dopovedkov pojem pismenke. Kdo bo tajil, da se v stavku „A je B“ govori o bitji A-jevem in B-jevem in sicer o B-jevem bitji A-ja? Tukaj bi bilo „je“ po „veziličarjih“ vezilo. Meni se zdi nemogoče trditi, da bi se tukaj ne govorilo o nobednem bitji. Tukaj ima pojem „bitja“ velik obseg ter zelo majhno vsebino, a vsebino vendar ima. Pojma „nekaj“ in „vse“ imata tudi velik obseg, a vendar še nisem nikoli slišal, da bi bila komu pojma brez vsebine. Ako bi „biti“ ne imelo vsebine, kako bi se razločevalo od „ne biti“? Kaj tajimo z besedico „ne“ drugega, kakor vsebine bitja? To morajo tudi „veziličarji“ priznavati. Če tajimo vezilo, da ga ni več, tedaj tudi nimamo več stavka. Če razrežemo vezilo, tedaj osebek in povedek kot besedi razpadete.

Ravno tako si veziličarji ne morejo pomagati v nasprotnem slučaji, če se „vezilo“ poudarja. Nekdo pravi: „A je činitelj“, ne da bi glagol naglaševal, ker nima nobednu

vzroka. Imamo tedaj najlepše vezilo brez vse vsebine. Zdaj pa nekdo drugi pobije povedano resnico. Prejšnji govornik na to razkačen kriči; „A je činitelj, to jaz vem natančno. „Je“ se močno naglašča. Kaj se z naglašanjem posebno povdarja? Gotovo nič drugega ko vsebina besede „je“, bitje A-jevo kot činitelj — bitje, katero smo tudi v prejšnjem stavku nedvomljivo trdili, tukaj pa povdarjali, ker je tretji dvomil o njem.

Jaz ostajam pri tem in trdim, da ima vsaka beseda v jeziku neko vsebino, tudi beseda „je“, katera vsebina se povsod lahko dokaže. Ako se v Hebrejskem to, kar mi z glagolom „je“ izrazujemo, brez tega glagola vrši, še ne smemo soditi, da je naš „je“ brez vsega pomena. Kako bi sklepali iz tega, da bi ta beseda, katero rabimo mi za dopoved, ne imela nobedne pojmove vsebine, „če drug jezik dopoved brez posebne besede izrazuje!“

V stavkih z glagolom „je“: „Roža je rudeča“ se vpraša, kakor v vsakem stavku: „Kaj se nam naznanje? pripoveduje?“ Pripoveduje se o rudečini rože; torej o kakovosti njenega bitja.

Veziličarjem je „rudeča“ določilo osebkovo „roža“, torej vprašajo: „Kakšna je roža?“ ter ne pomislijo, da se v takih stavkih govori o kakovosti bitja, stanja, in to storé vsled tega, ker so ubogemu „je“ celo vsebino vzeli. Z vprašanjem „kakšna?“ ne moremo vprašati po dopovedku izražajočem neko stanje ali njegovo kakovost, temveč le po prilastku. Če hočemo govorni razpol pridevnik spoznavati, stori se to najboljše in najprilicnejše pri pouku o prilastku.

Iz cele razprave o vezilu se vidi, da je v slovnici „vezilo“ peto kolo. Dokazal sem, da tudi „biti“ ima vsebino kakor vsak drugi glagol, čeravno sam za se malokedaj stoji. Izrazujoč v tretji osebi najsplošnejše stanje nerazvezljivo združeno z najsplošnejšim podmetom (subsistenco) ima vse znake glagola; če pa je njegova vsebina včasih zelo majhna, vsebina baš je: majhna veljavnost mislij gotovo ne vničuje bitja misli.

V Zavrči dne 8. septembra 1892.

Matija Herič.

„Večerna molitev“.

Metodično obdelovanje pesmi za višjo stopnjo.

(Glej „Tretje Berilo“, stran 41.)

1. Uvod.

Imenuj dnevne čase! Jutro, poldne in večer. Kedaj je jutro? Kadar solnce vzhaja, itd. Kedaj poldne? večer? Kaj stori pobožen otrok (človek) v jutro, ko se vzbudi? On moli. Kaj se pravi „moliti“? Duha k Bogu povzdigniti. Dà, ali z drugimi besedami: moliti se pravi, pogovarjati se z Bogom. V molitvi lahko Boga česar prosimo, ali pa se mu za prejeto zahvalimo. (Prosilne ter zahvalne molitve.) Ponovi to, Ž! Kako se imenuje molitev, katero molimo zjutraj? Jutranja molitev. Kako pa rečemo molitvi, ki jo opravljamo zvečer? Večerna molitev. Ali v jutranji in večerni molitvi Boga česar prosimo, ali pa se mu

zahvaljujemo? V teh molitvah Boga prosimo, pa se mu tudi zahvaljujemo.

2. Učitelj pesem prečita.

3. Pojasnjevanje pesmi ter sestavljanje zapopadka posameznih kitic.

Kaj je to berilo po obliki? Pesem. Kako se glasi nadpis te pesmi! „Večerna molitev“. Za kateri dnevni čas je torej namenjena pričujoča molitev? Ali so vse molitve sestavljene v pesniške obliki? Ne, navadno so spisane v nezvezane besedi, česar se prepričate, ako pogledate v svojo molitveno knjižico ali pa odprete „Katekizem“ pri poglavji „Molitve“. Redkokedaj najdemo torej molitve z lepo merjenimi

stavki, kakoršna je tú naša „Večerna“, katero si hočemo danes natančneje ogledati.

Čitaj prvi dve vrstici! *Zadnjič danes strune zadonite — Proti nebu hvalni glas nesite . . .* Kako bi lahko rekli namesto strune „zadonite“? — se oglasite, zapojte, zazvenite. Proti „nebu“ drugače: proti „nebesom“. Reci namesto „hvalni glas nesite“ drugače! — sporočite zahvalo. Čitaj dalje! *Njemu, ki prižiga luč višavam — Njemu, ki pošilja mir nižavam.* Kaj pomeni tú „višavam“? — nebu. Kaj „nižavam“? — zemlji, zemljanom. Komu naj sporočijo strune zahvalo? Vsemogočnemu Bogu, ki je pripel na neizmerni nebesni oblok solnce, mesec in zvezde, in ki nam pošlje vsaki večer mirno in krepčalno spanje.

Misel prve kitice:

Ko nastane večer, zahvali dober človek vsemogočnega Boga za vse dobrote, katere je po dnevi od njega prejel.

Ponovi misel prve kitice, Ti! tudi Ti!

Čitaj naprej! *Z mrakom se mi bliža mirno spanje — Mile naj sladijo mi ga sanje!* „Z mrakom“ — ko nastane mrak, ko se začne mračiti. Bliža se mi spanje, reci to drugače! — začne se mi dremati, postanem truden, loti se me spanec, začne me spanec lomiti. „Mirno“ spanje. Kedaj je naše spanje „mirno“? Kadar nas ne mučijo hude sanje. „Mile“ — prijetne. „Sladijo“ — slajšajo, delajo sladko. Čitaj naslednji dve vrstici! *V rajskem svetu duh se naj sprehaja — Dokler jutra svit me ne omaja.* „V rajskem svetu“ reci to drugače! — v nebeskih prostorih, v nebesih. Povej namestu „sprehaja“ drugo besedo jednakega pomena! — šeta. „Dokler jutra svit me ne omaja“. Z drugimi besedami: Dokler me jutranja zarja ne vzbudi, ali pa: dokler dan ne napoči, dokler se ne začne svitati ali daniti. O čem bi torej rad sanjal pobožni človek? O raji ali o nebesih. Kako dolgo? Celo noč. Katere besede nam povedó to? Besede „Dokler jutra svit me ne omaja“.

Misel druge kitice:

Dober človek prosi nadalje Boga, da bimudal mirno in sladko spanje s prijetnimi sanjami, da se bode vzbudil zjutraj zdrav in krepk na duhu in telesu.

Povej to, R! Še K!

Čitaj dalje! *Dan za dnevom urno se pomiče — Vsaki večer resen glas nam kliče.* Postavi namesto besede „urno“ drugo, ki tudi isto pomeni! — hitro, naglo. Povej celo prvo vrstico s par kratkimi besedami! Čas naglo hiti. Kdo mi vé povedati dve vrstici iz pesmi „Kje so moje rožice“, ki izražata isto misel? — „Hitro, hitro mine čas, ah ne bo ga več pri nas“. „Resen“ glas nam kliče. Povej to drugače! — Oster, resnoben. Kliče = pravi, opominja. Beri naprej! . . . *Da rumeno solnce kdaj se skrije, — Ali zjutraj več nam ne posije.* Kaj nam kliče resen glas? Da rumeno solnce kdaj se skrije. Kaj pomeni tu „kdaj“? — enkrat. Kedaj bode neki to? Kadar pride po nas grenka smrt. Na kaj nas torej opozarja resnobi glas vsakega večera? Da se naj pripravljamo na svojo smrt, o katerej ne vemo ne ure ne dneva.

Misel 3. kitice:

Pobožnega človeka obide vsaki večer misel, da bode tudi za njega solnce jedenkrat zašlo za vselej, namreč takrat, ko bode umrl.

Ponovi to, G! V!

Čitaj zadnjo kitico! Kaj opaziš na tej kitici? Da je prvej precej podobna. V čem pa se vendar-le razločnje od prve? Po besedah „torej“, „donite“, „nosite“, itd. Kakšen razloček najdeš med prvo in zadnjo kitico gledé na rabe glagola „nosite“? V prvi kitici stoji „nesite“, a v zadnji „nosite“. Dà. — V prvi kitici se nam pové, da se dejanje samo jedenkrat zvrši, v zadnji pa še dejanje ni zgotovljeno, se ponavlja. (Dovršni in nedovršni glagol!) Pesnik nam je s tem povedal, da hoče Boga hvaliti in moliti tako dolgo, dokler ga ne pokliče k sebi. S katerimi besedami izraža pesnik upanje, da bode gledal jedenkrat Božji obraz?

Z besedami „Njemu, ki nas vabi na višave!“ Kakšen pa mora biti in ostati človek, ako hoče, da se njegovo upanje uresniči in izpolni? Dober in pobožen.

Kaj nam pove zadnja kitica?

Pobožen človek se spominja z hvaležnim srcem še jedenkrat do brot Vsemogočnega ter izraža upanje, da bode kedaj zveličan.

Ponovi, T! S! (Tú se ponovi zapopadek 1.—4. kitice!)

4. Glavna misel pesmi:

Dober človek se spomni vsak večer vsegamogočnega Boga, ker vé, da je človeško življenje v Njegovih rokah.

5. Nauk:

Ne opuščaj nikdar molitve, priporočaj se večkrat ljubemu Bogu, sáj je On tvoj dobri in skrbni oče, ki te nikoli zapustil ne bo!

6. Večkratno čitanje po učencih.

7. Primerjanje pesmi s 1. spisom „Molitev“.*)

8. Učenje na pamet in deklamovanje.

9. Slovstvene opazke.

Kdo je zložil to pesem? A. Umek. Kako pravimo možu, ki nam je zložil kako pesem? Pesnik. Kaj je bil torej A. Umek, ker je zlagal pesmi? Imenuj mi še druge pesnike slovenske! Slomšek, Gregorčič, Jenko, itd.

*) Ako se je namreč ta berilni sestavek vže prej obdeloval.

Kakor sem Vam vže pravil o drugih pesnikih in prijateljih slovenskih, tako Vam hočem podati danes tudi o pesniku pesmi „Večerna molitev“ kratko življenjepisno črtico. Anton Umek se je porodil meseca junija 1838. leta na Okiči, majhnej vasi na Kranjskem. Srednje šole je zvršil v Ljubljani, visoke ali vsenčilišče pa na Dunaji, kjer se je učil jezikoslovja. Dovršivši svoje šolanje sprejme službo učitelja (profesorja) na gimnaziji v Celovci, kjer je učil ali podaval slovenski jezik. Toda žal, ni mu bilo prisojeno dolgo življenje, kajti neizprosna smrt vzela nam ga je meseca junija 1871. leta. Kedaj je bil rojen? V kolikem letu svoje dobe je torej umrl? Dà, v 33. letu. Anton Umek je začel vže zgodaj pesnikovati. S prvega časa je objavljaj svoje pesmi po raznih slovenskih listih pod izmišljenim imenom „Okiški“, ker ni hotel, da bi se njegovo pravo ime precej zvedelo. Tako dela, osobito v začetku, mnogo pesnikov in pisateljev. Kaj mislite, zakaj se je Umek podpisoval „Okiški“? Dà, Okič je bil njegov rojstni kraj in od tod ime „Okiški“!

Umek-ove pesmi so zelo poučne ter opevajo večinoma Boga in domovino. Zbrane njegove pesmi izšle so l. 1865 z naslovom „Pesmi, zložil Anton Umek Okiški“. Tudi poučnemu listu „Besednik“, ki je začel l. 1869 v Celovci izhajati, bil je Umek urednik. Ko bi nam tega pesnika tako rano ne pobrala nemila smrt, gotovo bi bil obogatil naše mlado slovstvo še s marsikakim koristnim duševnim proizvodom! Anton Kosi.

Pedagogiški razgled.

O vzgoji črnokožcev na Alabamskem.

Posnel po uradni „History of Education in Alabama by Willy G. Clark. Washington, 1889.“ Fr. —k.

(Dalje.)

Navdušeno in verno delovanje oskrbnikov in učiteljev in krepka pomoč prijateljev, ki je kar v začetku ugajala razvitku te šole, je povzdignola zavod hitro in bistveno. Od leta 1884.—1888. je bil razvitek prav čudovit; obiskovalcev je bilo leta 1884. le 169, leta 1888. pa jih je bilo 525 in za

zgradbe potrošene vsote so znašala, če državnega prispevka ne všteješ, od 4. jul. l. 1884 do okt. leta 1888. znatnih 76.060 dolarjev. Izmed dijakov je 425 obiskavalo normalko, 100 pa šolo za ročnosti; uradnikov in učiteljev pa je delovalo 24. Promoviranja jih je pa čakalo za leto 1889. jedenindvajset;

vseh promoviranih je do leta 1888 bilo 42, ki so izimši jeden ali dva slučaja učiteljevali po javnih državnih šolah v občo zadovoljnost.

Obrtniški odderek se je razširil in se vodi spretno in premišljeno. Učenci se zdaj lahko učé poljedelstva, opekarstva, tesarstva, slikarstva, zidarstva, štukarstva, kovaštva, kolarstva, žimničarstva, žagarstva, tiskarstva, šivanja, kuharstva, pranja, občega gospodarstva itd. Tri nadstropja visoko poslopje iz opeke so postavili dijaki sami razven strehe.

Takih vspehov pač ni treba pojasnjevati, priporočajo se sami.

Emersonov zavod.

Med zasebnimi podjetji v korist alabamskih črnokožcev je priznavati temu zavodu bodisi po starosti, odličnosti, bodisi po dovršenosti mesto med prvimi. Osoval se je kot Blue College v mestu Mobile, ko so še čete zaveznikov gospodarile po mestu in po državi, in da-si mu je bilo pretrpeti mnogo nezdod in nesreč, še „vedno živi“ in stori mnogo dobrega za vzgojo črnokožih otrok. Ta zavod je last ameriške misionske družbe, ki ga je upravljala od začetka.

Začetek tega zavoda sega v dobo, ko oblasti ljudskih šol niso niti mislile na vzgojo črnokožcev in ko na jugu ni bilo denarja, da bi se plačevalo poučevanje; a volja je bila krepka, in sme se ta zavod imenovati začetnik vzgoje črnokožcev in zasluži da se ga črnokožci kot svojega največjega dobrotnika hvaležno spominjajo.

V začetku ta šola ni presegala navadnih ljudskih šol; kdo bi se pač bil učil kaj višjega? a leta 1872. je radodarni gospod Emerson iz Illinoisa društvu pomogel, da se je mogel ustrojiti tudi akademičen tečaj z normalko. Pri tej priliki se je prvotno ime Blue College premenilo v „Emerson Institute“. Mal. travna leta 1873. je po-

gorelo poslopje. Šolanje pa sta dva učitelja le nadaljevala pod mnogimi neugodnimi okoljščinami, dokler se zavod ni preselil.

Leta 1877. se je kupil jako primeren vrt, in ta prostor namenu mnogo bolje ustreza; leta 1878. se je postavilo na tem prostoru novo poslopje iz opeke. Tu se je poučevanje vršilo do prosinca leta 1882., dokler ni pogorelo tudi to poslopje. Poučevalo se je potem v dveh cerkvah, ki ste last črnokožcev, dokler se ni postavilo sedanje jako primerno poslopje.

V tem je šola jako vrlo napredovala. Učiteljev je 10. Delovali so trije možje usposobljeni za višje normalke l. 1876, dva pa l. 1880., v normalki so opravljali svojo dolžnost l. 1880. jeden, l. 1884. dva in l. 1887 devet. Obisk l. 1888 je bil ta-le:

V normalki: razred A, 8, razred B 8, vseh 16; v slovniskem razredu: razr. A, 14, razred B, 15, vseh 29; v srednji šoli: razred A, 20; razred B, 30, vseh 50, v srednji šoli B: razred A, 23, razred B, 30, vseh 53; v srednji šoli B: razred A, 23, razred B, 30, vseh 53; v začetnici A: razred A, 10, razred B, 60, vseh 70; v začetnici B: razred A, 16, razred B, 31, vseh 47; v začetnici C: razred A, 49, razred B, 38, vseh 87; učenci za godbo 12; više ne všteti 3, vseh skupaj 355.

Iz te razredbe se vidi tudi način poučevanja. Šivati se učé redno deklice začetne in srednje šole in tu ne velja nobeden izgovor. Šolnine se plačuje od po 0.08 do 1.20 dolarja na mesec od začetnice do normalke in posebna šolnina 1 dolarja 75 cents do 2 dolarjev na mesec se plačuje za godbo.

Tudi ameriška misijonarska družba ima cvetočo šolo v Talladegi in celo vrsto drugih šol po južnih državah.

Ni treba drobiti nadalje. Vše površen pogled na to, kar smo navedli, bo prepričal tudi največjega neverneža, da se za vzgojo črnokožcev skrbi po Alabamskem jako vrlo. (Dalje sledi.)

Slovstvo.

Ocene.

„Lehrpläne für die Bürgerschulen und Erläuterungen zu den Lehrplänen für die allgemeinen Volks- und Bürgerschulen des Küstenlandes. Preis, steif gebunden, 90 kr. Wien, k. k. Schulbücher-Verlag 1891.“ (Dalje.)

Pisanje: Ker je pisanje v obče praktične vrednosti za življenje, tirja dovoljne pazljivosti, da posnemamo posamezne oblike, vsako črko; s tem se goji čuvstvo za lepoto, snažnost in red; ob jednem je navod k vstrajnosti in poslušnosti. Od učitelja se zahteva požrtvovalnost, ne da bi poučeval mehanično po pripravljenih vzorcih, ali pa da bi si

izkoristil ta čas v svoj počitek. Ta pouk naj se vrši po istem dostavu kakor v prvem šol. letu in sicer genetično ne gledé na posebnosti te metode; tudi se je skrbelo za tó, da si otroci vaje za branje izkoristijo; kajti branje in pisanje naj bodete vedno v nepretrganaj zvezi. Tudi to, da morajo učenci po konci sedeti in si varovati vid, se ni prezrlo, kar je lep migljej učitelju, kako naj izvršuje vspéšno svojo težavno nalogo. Pouk v drugem jeziku naj se obdeluje na podlagi materinščine in sicer kasneje.

Računstvo: Gledé na ta predmet se mora reči, da je ta v obče najdovršenejši, ker so se zanj požrtvovali veliki možje. Temu predmetu je v naših načrtih po naredbi drž. zakonika odločeno za materinščinoj oziroma učnim jezikom prvo mesto.

Računstvo obrača pozornost na red in zakon v vnanjih razmerah in ga sili uklanjati svojo voljo stanovitnim pravilom; kdor to pomisli, ta ne more odrekati računstvu znamenitosti tudi za npravstvenost. Učiteljeva dolžnost je jako obsirna in veliko se tudi zahteva od njega na tem polji, če se pomisli, da vsak človek šteje in računi, če tudi nima priložnosti brati in pisati.

Pri tem delu kakor tudi pri pouku v drugem jeziku dobimo lepe napotjlaje, kakoršnih ne nahajamo v vsaki metodični knjigi.

Najlepše se pa obdeluje knjiga prirode, katera nam govori v neštevilnih prikaznih in razveseljuje naša čutila, jih krepi in vnema, da nismo za njo zaspani in da nam ne ostane néma in nezna.

„Glej stvarnica vse ti ponudi,
Le jemat' od nje ne zamudi,
Sreča te išče, um ti je dan,
Našel jo boš, če nisi zaspan.

Po razmotrivanji narave pridemo do estetičnega čuta, ker se po njem za lepoto vnemamo. Tako navodilo je dobiček za izdatno zboljšanje kmetijstva, zakaj kmet kot učenec narave ne bode surov, bode ukazeljen in pod njegovo streho najbrž ne bodemo našli strasti in kovarstva; kakor je njegovo polje lepo, taka bode tudi lepa njegova duša!

Ta predmet pospešuje tudi čut za praktičnost, katerega večkrat pogrešamo pri ljudeh — osobito meščanih — vzgojenih mej štirimi zidovi, ki si v najmanjših nezgodah ne vedó pomagati. Vsaka malenkost moti njih pedantično življenje. Kaj pa le še s priprostim narodom! Tu imamo vraže in druge zmotnjave, ki so največji človeški sovražniki.

Z napeto pozornostjo zré prijatelj narave v lepi božji svet in pri vsakem najmanjšem predmetu vidimo umne sostave, ki jih je zgradila nadčloveška roka:

V delalnico sem tvojo zrl,
Ki bitij si rodil brez broja!
Skrivnostno snuje roka tvoja!

Le tak ne bode nikdar obupal na božjo previdnost, ker po prirodi pride do spoznanja, da na-

rava „ni kaka zmes, v katerej jedno drugo ne- vsmiljeno uničuje, nego da je soglasna, po božjem zakonu pravilno razvijajoča se tvarina“ (Liebig.)

Da se pa doseže postavljeni smoter, je prva dolžnost prirodopisnega poučevanja, da se uporabljajo najiminitnejše prirodnine in gledé tudi na to, da so v bližini otrokovi. „Nikomur ni v čast, ako pozna tuje, lastnega, domačega pa ne“. Tudi navadno ne ljubijo svoje domovine, hrepené po tujini, katero si slikajo s krivimi pojmi.

V pouk primernih prirodnih pa nikjer ne manjka, če se učitelj za nje zanima le nekoliko. Seveda do vsega se ne more poseči, a kar se lahko dobi, je tudi dolžnost da se poišče v bogati založbi narave.

Pouk naj se vedno prične z opazovanjem in opisovanjem predmeta samega in sicer tako, da ko ga je učenec vže spoznal, da tudi lahko umeva in pojmuje, kar se o njem pripoveduje. Nazivna sredstva naj bodo vedno o čem v bližini.

Učitelj naj se varuje kolikor mogoče sistematike, ker ta se ne da uporabljati pri mladih učencih; to bi bil največji pedagogični greh. — Nauk ta naj se prične z nazornim naukom v prvem šolskem letu in naj se razvija v zanimivej obliki.

Kar smo rekli o prirodopisji, jednako velja tudi za prirodoslovje, da mora biti tudi tukaj pouk koncentričen in kolikor mogoče nazoren, ako se hoče doseči trajajoča pozornost in natančna paznost, posebno takrat, kadar ne more otrok brzo vsega umeti.

Osobito pa pazi mladi učitelj, da ni nazorni ali početni pouk ložji nego višji znanstveni. Ravno nasprotno, še mnogo težavnejši je. S tem je dovolj rečeno, da če se bode učitelj vsestransko na to pripravljaj in širil svojo spretnost, se bode otrok živo zanimal za vse, a doma bode iskal poskusov ter tako pridobljeno vednost nepretrgano nadaljeval bodi-si igrači, kuhji in sploh v praktičnem življenji. Koliko veselja bode vžival otrok in kolika korist ga čaka v dóbi, ko doraste v zrelega moža!

Zemljepisni pouk se začne razvijati z rojstvenim krajem, z domačo hišo. Le opazujmo otroka, kako se zanima za vse vremenske spremembe v hudej, ojstrej zimi; ves začujen strmi skozi okno v božji svet. Po večerni molitvi se stisne v mehko posteljo, in če se je zbudil, gré hitro gledat, kakšno je vreme. Z veseljem zagleda danes, da so hribi in doline zakrite s snegom, tudi pota ni videti, vse je belo: hiša in hlev, cerkev in šola ste ogrnjeni v beli zimski prt.

Vsaka vremenska sprememba: solnce, luna, zvezdnato nebo, veter, letni časi, itd., torej sama narava vpliva na razvoj motečega otroka in mu vtisne neposredno nek zemljepisni znak v njegovo dušo. Ta znak je neizbrisljiv in drag, ker bode vedno vezal otroka na prijetne spomine srečne mladosti, in tudi pesnik je izdahnul tak čut, v pesmi: Lepa naša domovina!

Ni čuda, da so pedagogi izvolili za prvi pouk sintetično metodo toliko časa, dokler se je razgovarjati o rojstnem kraju in bližnji okolici, prehajaje iz delov na celoto. Seveda pride ta pot ob veljavo, kedar pridemo do tega, česar učenci ne morejo več videti, kar jim je predaleč. Na astronomskih, prirodnih, kmetijskih, kupčijskih, obrtniških in političnih pojnih, katerih nikjer ne manjka v ožji domovini, se snuje in popolnjuje zemljepisni pouk.

Ko so se seznanili otroci z rojstnim krajem in njegovo okolico kakor tudi z najimenitnejšimi pojmovi tako, da se ti koncentrujejo tudi na daljne kraje, tedaj začne učitelj obdelovati Primorsko. Uspešno bode učitelj deloval, ako bode mimo dobrega zemljevida še risal na tablo.

Kakor vsak nauk, je tudi zemljepisni izvanredno pripraven, da se blaži otroku srce, utrjuje verski čut, krepi v dobrem njegova volja in posebno da se goji domoljubje.

Zgodovinski pouk je tudi izmed glavnih činiteljev, kateri sega do srca je blaži in plemeniti. Tudi tu naj se pomni, da ni ravno sistematika oni vir, po katerem pridemo do spoznanja nazorov in njih vrednosti. Posamezni životopisni okviri, o katerih se sučejo svetovne homatije, blaženstva, preobrazbe, so vzgledi, ki mičejo in vlečejo, pa tudi nasprotno pretresajo in se gabijo, da bi le tudi ne zapeljevali! Gotovo morajo biti taki vzgledi dobro izbrani in zanimivo navdušeno podani, „iz srca za srca“ tako, da zrè mladina duševno z nekako nekaljeno, napeto pozornostjo v obraz učiteljev, da, se le jedna beseda po nemarnem ne zgubi. Tak pouk mora doseči svoj gotovi cilj, seveda morajo se širiti životopisni okviri po zmožnosti učencev in njih napredku.

Tudi vsak izobražen človek se posredno zmisli na Solona in Kreza, če spozna, da je sreča opočno in da je vse na svetu nestanovitno in nečimerno. Ako govorimo o punskih vojnah nam v spomin pride mogočni in junaški Hanibal in pri preganjanji kristjanov sineta nam v glavo Nero, Julijan („Odpadnik“) itd. to je torej pedagogična-

analogna-dedukcija, da morajo biti taki obrazi jedino mladini razumljivi, koristni in vspešni za pridobitev čutov: ljubezen do domovine, da pridejo do spoznanja kaj je blagost, lepota in pravnost.

Risanje. Gledé na ta predmet se mora reči, da je osnova pojasnil nekaj dovršenega, ker se popolnoma ozira na ministerjelno določbo dne 6. maja 1874. št. 5885., v katere se določuje, da mora biti vsak pouk v risanju skupen t. j. vsi učenci istega razreda morajo se baviti istočasno z isto nalogo, katero jim je učitelj narisal na tablo. Gledé na napredek je treba paziti, da naj se zmerno napreduje in da se vsi izdelki izdelujejo prostoročno, posluževaje se vseh predpisanih učil. — Prostoročno risanje za meščanske šole pa z isto ministerjelno določbo določuje: Svrho, navod, kako se more doseči to, obrazec iz žice, lesene uzorce in učila. Mej učili vidimo tudi naslikano risarsko klop, opazovano od počez in od strani. Gospod sestavatelj učnega načrta želi, da bi bila potrebna posebna šolska soba za risanje in opomni: risalne mize, ki se morajo napraviti po načrtu temu navodu pridjanem, morajo biti sè stoli ali klopni gledé na visokosti v takem razmerji, da morejo učenci, kadar ravno sedé pri risanju, svoje delo lahko pregledavati. Površje risalnih miz mora biti proti učencem nagneno.

Petje. Hoče-li ljudska šola izobraževati v lepem skladu vse prirojene zmožnosti in sposobnosti svojih učencev, mora gojiti tudi petje; ta pouk je pravo sredstvo, da izobrazimo mladini domišljijo in sreč, okus in mišljenje njeno in da ji ostane še dolgo potem, ko so učenci odrasli šoli, prav vravnani uravstveni čut.

Pesmi so trajne in neizgubljive pridobitve, katere človeka vedno veselé kot mladih dnij spomin. Po pravici je rekel Slomšek: „Lepa pesem je dar božji. Nate šopek zbranih pesmi tudi Vi učitelji blagi! Vašemu težavnemu poklicu zelen rozmarin! Hočete šolo z lepim petjem greti, bode Vam deca veselo v šolo hodila in se rada učila; veliko bolj lahko Vam bo. Dobra volja potrebuje dobrega vinca, da jo oveseli, dobra šola prelepega petja, da jo oživi!“

(Konec sledi.)

Doneski k zgodovini naših šol.

Piše Ivan Strelec.

(Konec.)

Učitelji.

Pergler Janez, 1760 do 1768. Bil je najbrž le mežnar in organist, vendar ni izključeno, da ni tudi otrok poučeval.

Markovič Simon, 1768 do 1772. Leta 1770 ni bilo šole, ker stariši niso hoteli otrok v šolo pošiljati. Markovič je od tod odšel k Sv. Lovrencu v Slov. gor.,

kjer se imenuje 1772 do 1775. Žena Ana rodila mu je tamkaj sina Franca Ks. dne 12. februarja 1775.

Marko Miha, 1780 do 1788. Roj. v Strassu 1747 ter skušen v Mariboru 1781. Ker je le nemški poučeval, mu stariši niso hoteli otrok v šolo pošiljati. Leta 1788 odšel je v Zavrče, kjer je služboval do l.

1810 prepustivši šolo sinu Francu. Umrli je tamkaj 26. marecja 1832 star 82 let.

Loh Matija, 1788 do 1798.

Zimmermann Bernard, 1798 do 1804. Soproga Roza roj. Miller rodila mu je 10. oktobra 1801 sina Leopolda. Leta 1804 izstopil je od učiteljstva ter živel na svojem posestvu v Mali vasi ter bil več let šolski ogleda.

Peklar Miha, 1804 do 1816. Roj. pri Veliki nedelji 1780, postal učitelj 1799. Ker je imel v šoli slabe vspehe, ga je naddekan Kellner o veliki noči 1816 odstranil.

Kosar Valentin, 1816 do 1852. Roj. 1797. Dne 6. novembra 1822 postal je definitiven ter bil 3. februarija 1823 poročen z 18letno Ano Stepišnik. Dne 30. decembra 1840 bil je imenovan vzglednim učiteljem. Ko pa je bil vsled tožbe faranov zaprt, se mu je častni tá naslov 18. avgusta 1847 zopet vzel. Umrli je tukaj 13. avgusta 1852.

Vindiš Vid, provizor 13. avgusta do 1. decembra 1852. Roj. pri sv. Barbari v Halozah 2. junija 1828, učitelj postal 1. sept. 1851. Služboval kot podučitelj: pri Sv. Marjeti pod Ptujem 1852 do 1853, pri Sv. Lovrenci v Slov. gor. 1853 do 1854, pri Sv. Lovrenci na Drav. polju 1854 do 1858, kjer je postal 1. septembra 1858 učitelj. Tukaj je služboval do novega leta 1872. Prišel je v Stoperec in potem v Spitalič, kjer je leta 1887 stopil v pokoj.

Čagran Jakob 1852 do 1864. Roj. pri Mali nedelji 27. julija 1813, učit. postal 27. sept. 1831. Služboval kot podučitelj: pri Sv. Lovrenci v Slov. gor. od 27. sept. 1831 do 23. sept. 1833; pri Sv. Juriji ob Ščavnici od 1. nov. 1834 do 9. okt. 1835; v Zavači od 10. okt. 1835 do 1. nov. 1840; pri Sv. Vidu pri Ptuji od 1. nov. 1840 do 26. maja 1845. Dalje kot učitelj: pri Sv. Lenartu pri Vel. nedelji od 27. maja 1845 do 30. nov. 1852; od tod je prišel 1. decembra 1852 k Sv. Marjeti, kjer je 15. avgusta 1864 umrl.

Vobič Jožef od 1. nov. 1864. Roj. pri Spodnji Sv. Kungoti 16. marecja 1836, učitelj postal 8. okt. 1852. Bil je podučitelj pri Sv. Marjeti ob Pesnici od 8. okt. 1852 do 25. sept. 1856. Vmes je bil eksponiran kot suplent na dekliško šolo v Maribor od 17. nov. 1854 do 31. marecja 1855, ter kot provizor v slov. predmestno šolo v Mariboru od 12. nov. 1855 do 1. jan. 1856. Podučitelj na dekliški šoli v Mariboru od 26. sept. 1856 do 1. nov. 1864. Od tod

je prišel za učitelja k Sv. Marjeti, kjer deluje kot nadučitelj še sedaj.

V. Sv. Lovrenc v Slov. gor.

Kedaj se je pri Sv. Lovrenci v Slov. gor. šola ustanovila, ni mogoče natančno dognati. Gotovo pa je, da sega početek v prvo polovico preteklega stoletja, torej pred znano naredbo Marije Terezije ddo. 6. decembra 1774, s katero so se vpeljale in uredile normalne, glavne in trivialne šole. Vse šole pred to naredbo bile so le več ali manj privatne in začasne. Oskrbovali so je župniki ozir. kaplani ali mežnarji.

Tako bilo je tudi pri tej župniji. Do l. 1724 ni bilo nobednega poučevanja, ker vsi cerkovniki imenujejo se le „aedituus“. Teža leta prišel je Janez Miha Marko, kateri se imenuje v matičnih knjigah „ludi magister“. Je-li on otroke poučeval ali ne, ne da se natanko dokazati, le po spremenjenem naslovu smeli bi soditi, da je to včasih storil. Za gotovo pa smemo reči, da je bil l. 1763 vže pouk. Na vrsticah pri orglah podpisal se je najbrž pred svojim odhodom Janšič Jožef kot „Möbner und Schulmaister alda“, ter pravi, da je služboval tamkaj od 18. aprila 1763 do 1771. Kot njegovega naslednika navajajo matične knjige leta 1772 Simona Markovič-a. Da ni samo orglal, ampak tudi poučeval, to dokazuje pridevek „Schulmaister“.

Kje je poučeval, ni znano, najbrž pa v leseni mežnariji, katera je stala do 1787 na istem mestu pri cerkvi, ko danes šola. Ovega leta postavila se je nova, tudi lesena mežnarija in šola in je moral k tej stavbi župnik plačati za se 13 gld. 56 kr., za svoje podložne pa 22 kr. Tako namreč beremo v listini, s katero je ddo. 2. decembra 1797 okrožni urad v Mariboru župnik za to svoto tirjal.

Ta nova stavba bila je vže l. 1803 tako trohljiva, da se je morala podreti. Šola bila je potem v učiteljevem stanovanju, kjer pa ni bilo mogoče, poučevati; trebalo je toraj novo šolo staviti. Proračun za isto znašal je 3990 gld. 43³/₄ kr.¹⁾

To poročilo podkrepi nam tudi drugo pismo in sicer: „Izkaz vseh šol v ptujskem dekanatu ddo. 8. marecja 1806.“ Isto pravi, da je imel učitelj 108 gld. 18 kr. dohodkov in da v istem času ni bilo šole.²⁾

Zopet drugi „Schulprotokoll“ od l. 1807 pravi, da so, ker je mežnarija s šolsko

¹⁾ Kreisamt Marburg ddo. 21. maja 1805 št. 4009 na župnijo sv. Lovrenc.

²⁾ Sekovski arhiv v Gradci.

sobo v zelo slabem stanju, začeli v istem poletju novo mežnarijo s šolsko sobo staviti, a stavbe niso spravili tako daleč, da bi se dalo v njej poučevati. Ta zapisnik nas tudi zagotovi, da je bila v mežnariji, katera je stala od l. 1788 do 1803 tudi šolska soba, ter da učitelj ni v svojem stanovanju poučeval. Storil je to 2 leti in še le od leta 1803 naprej, ko so mežnarijo podrl.

Od l. 1805 do 1808 se tukaj ni poučevalo, ker ni bilo pripravne sobe. Še le

l. 1808 postavila se je nova mežnarija.

To trditev podkrepi nam poročilo ptujskega dekana Jožefa Freunberger-ja na škofijstvo v Gradec ddo. 24. aprila 1809, v katerem pravi: „Bei dieser Pfarre ist im vorigen Jahre der Kirche angehörige neu erbaute Meßnerrei nebst der Wohnung des Meßners und zugleich Lehrers auch ein Schulzimmer errichtet worden“.¹⁾

(Dalje sledi.)

¹⁾ Knezoškof. arhiv v Mariboru.

Društveni vestnik.

Iz ptujskega okraja. Društvenega zborovanja dne 1. oktobra se je udeležilo osemnajst društvenikov in naš rojak, g. učitelj Bezjak iz Slatine, kot gost. Predsednik g. Robič otvori zborovanje s prisrčnim pozdravom, ki ga je prinesel iz Gradca od preblagorodnega gospoda c. kr. dež. šolsk. nadzornika — tudi nam, slovenskim učiteljem, pravičnega moža — vsem tovarišem ptujskega šolskega okraja. (Odobrovanje.)

I. Zapisnik zborovanja dne 1. septembra se odobri.

II. Naznanila. Gosp. Balant Pulko, podučitelj pri Sv. Marjeti, je društvu na novo pristopil. (Živio!)

III. Poročila. a) O V. dež. učni konferenciji poročal je g. odposlanec Robič zelo obširno in sicer o sprejetih in nesprejetih tezah in predlogih v občie in o debati gledé na slovenske in slov.-nemške slovnice in berila posebej. Na predlog g. Kavkler-ja društveni zbor jednoglasno izreče g. odposlanca za njegovo krepko zastopanje popolno zaupanje in zahvalo. Potem se še na predlog g. Strelec-a sprejme jednoglasno sledeča resolucija: „Z ozirom na degodke o priliki govora našega odposlanca g. Robič-a pri letošnji dež. uč. konferenciji v Gradci, pri katerem je nekaj nemških naših kolegov demonstrativno odšlo, izreka ptujsko učiteljsko društvo svoje pomilovanje. — b) Gosp. Kavkler je poročal o novi, z odlokom vis. naučnega min. z dne 15. jan. t. l., št. 17.911, za šolski pouk odobreni knjigi „Prva nemška slovnica in prvo nemško berilo za slovenske ljudske šole“. (Sestavili Praprotnik, Razingar in Žumer.) Poročevalec nas je seznanil z vsebino te knjige, o kateri se je prav pohvalno izrekel ter jo za vpeljavo na dvorazrednicah toplo priporočal.

IV. Med sprejetimi slučajnimi nasveti nam je omeniti onega, da društvo izroči slavnemu okrajnemu, oziroma vis. deželnemu šolskemu svetu spomenico gledé na dopis iz Ptuja dne 28. septembra t. l. v „Tagespošti“, v katerem dopisu se tuokrajnemu učiteljstvu zopet predbaciva, da so v mestno deško šolo od zunaj dohajajoči učenci brez vsega

elementarnega znanja nemškega jezika. — S tem je bil dnevni red završen, in predsednik določi prihodnje zborovanje na 3. dan novembra.

Iz Ormoškega okraja. Učiteljstvo ormoškega okraja imelo je v nedeljo 11. septembra v Ormoži slavnosten shod v proslavo 300letnice rojstva J. A. Komenskega. Ob 10. uri služila se je slovesna sv. meša, pri kateri so učitelji in dijaki ormoške okolice peli. Po dokončani službi božji zbrali smo se skoraj vsi redni udje v društveni sobi, katero ste ormoški gospodičini učiteljci prav okusno okrasili, ter podobi cesarja in Komenskega olepsale z vencii.

I. Gosp. predsednik F. Rakuša pozdravi navzoče, osobito dva gosta učiteljskega stana, omeni dalje pomen današnjega dne in obžaluje, da tudi današnji ni združil vseh tovarišev okraja.

II. Slavnostni govor imel je gosp. učitelj Ant. Kosi iz Središča. V predgovoru omenja, da so vže od nekedaj vsi naobrazeni narodi častili in proslavljali one može, ki so po svojih duševnih močeh delovali in žrtvovali se za blaginjo in napredek svojega ljudstva, kažoči mu po pota, po katerih mu je mogoče dospeti do boljše ter srečnejše hodočnosti. Tudi naše učit. društvo spolnjuje po skromnih svojih močeh dolžnost, da stopi v kolo čestilcev Komenskega in da ga slavi kot jednega najodličnejših pedagogov in učitelja vseh učiteljev. Gospod govornik omenja dalje Komenskega vstrajnost pri delu, njegove nazore o vzgoji in pouku ter sklene svoj dobro premišljen govor z besedami: Slava! Neminjiva slava duševnemu orjaku J. A. Komenskemu! Zbrani smo ta klic navdušeno ponavljali.

III. Zapisnik zadnje seje se prečita in brez ugovora odobri. Prečitajo se različni dopisi, izmed katerih nam je omeniti le dveh, namreč a) negativa rešitev naše peticije radi povišanja plač in b) vabilo k pristopu „Pedagogičnemu društvu“ v Krškem. — Imenovano društvo gospod predsednik toplo priporoča. Dalje gospod predsednik naznanja, da je o priliki zborovanja „Savez hrvatskih učiteljskih družtava v Zagrebu“ poslal v imenu ormoškega

uč. društva brzajavno čestilko. Ko se je zapela še cesarska pesem, završi g. predsednik zborovanje ob 1. uri.

Po zborovanju smo se zbrali na vrtu gospoda gostilničarja Kapus-a. Med obedom je gosp. Porekar prebral dve pesmi Bož. Flegerič-a, nalašč za to svečanost zloženi. Na večer pa je priredila ravno tukaj ormožka čitalnica veselico s petjem in godbo, in zabavali smo se v družbi mnogo došlih Hrvatov, ormoških in drugih gostov pozno v noč prav prijetno.

M. Š.

Novomeški okraj. (Vabilo.) Dne 13. t. m. ob 10. dopoldne bode zborovanje „učiteljskega društva za novomeški šolski okraj“ v prostorih dekliske ljudske šole v Novem mestu z nastopnim vspeledom: 1. Nagovor gospoda predsednika. 2. Mens sana in corpore sano“ z ozirom na šolstvo. Poroča gospdč. Ana pl. Rauscher. 3. Slučajnosti. 4. Pevska vaja. K prav obilni vdeležbi vabi najuljudneje

odbor.

Litija. (Vabilo) k letošnjemu občnemu zboru, ki ga bode imelo „Litijsko učiteljsko društvo“ dne 20. vinotoka ob 10. uri dopoldne v litijskem šolskem poslopji po v pravilih označenem

vspeledu. Poleg tega še: 1. Praktična obravnava beril „123. Električnik“ iz tretjega berila in „67. Električnik, vzbujena po dotikanju“ iz četrtega berila. (Gospod dr. Tomaž Romih bode to podaval z raznimi poskusi na podlagi fizikalnih aparatov iz dr. Houdek-ove in Hervert-ove zaloge v Pragi, ki bodo ta dan vsakemu na ogled razpostavljeni v litijski šoli.) 2. Poročilo o glavni skupščini „Zaveze učiteljskih društev“ v Kranji. One gospice učiteljice in gg. učitelji, ki pridejo k temu zborovanju, blagovolijo naj to vsaj do 18. t. m. društvenemu predsedniku naznaniti. K obilni vdeležbi vabi

odbor.

Kamnik. Kamniško učiteljsko društvo zboruje dne 20. t. m. v Kamniku. Začetek ob 9. uri zjutraj. Vspeled: 1. Nagovor predsednikov. 2. Tajnikovo poročilo. 3. Pokončna pisava s praktičnim nastopom, poroča g. Stiasny. 4. Posamezni predlogi. K obilni vdeležbi vabi

odbor.

Po društvenem zborovanju bo izvanredno uradno učiteljsko zborovanje, pri kojem se bo izvolil v c. kr. okrajni šolski svet namesto preselivšega se gosp. Kelc-a nov zastopnik učiteljstva.

Dopisi in druge vesti.

Litija, meseca kimovca. (Poročilo knjižničnega odbora o „prirastku“ knjig od 8. malega srpana minolega leta do 4. malega srpana t. l.)

Pod A: 126. „Učiteljski Tovariš“ (1891); 127. „Popotnik“ (1891); 128. Fran Jamšek „Napak pri vzgoji otrok v sverizosteznem vrtu“; 129. R. Soebek „Zeitschrift des Vereines oesterreichischer Zeichenlehrer (1891); 130. Dr. G. A. Lindner „Allgemeine Unterrichtslehre“; 131. And. Seneković „Osnovni nauki iz fizike in kemije“ (I. del) 132. L. Lavtar „Spezielle Methodik des Rechenunterrichtes in der Volksschule“; 133. L. Lavtar „Der Rechenunterricht in der Volksschule“; 134. „Erstes Rechenbuch“; 135. „Zweites Rechenbuch“; 136. „Drittes Rechenbuch“; 137. „Viertes Rechenbuch“ (vse 4. od prof. L. Lavtar-ja); 138. L. Lavtar „Anhang zum vierten Rechenbuche“; 139. Schematismus der allgemeinen Volks- und Bürgerschulen in den im Reichsrathe vertretenen Königreichen und Ländern“; 140. Dr. C. Kehr „Die Praxis der Volksschule“; 141. Dr. G. A. Lindner „Allgemeine Erziehungslehre“; 142. Jos. Ambros „Methodik des Schreibunterrichtes“; 143. Fr. Gabršek „Pedagogiški letnik“ (1891—1892).

Pod B: 123. Dr. Johannes Ranke „Der Mensch“ (II. Band); 124. Friedrich Ratzel „Völkerkunde“ (III. Band); 125. Melchior Neumayr „Erdgeschichte“ (II. Band); 126. Anton Kerner von Marilaun

„Pflanzenleben“ (I. Band); 127. Anton Kerner von Marilaun „Pflanzenleben“ (II. Band); 128. Dr. Max Wildermann „Jahrbuch der Naturwissenschaften“ (1891—1892); 129. Iv. Vrhovec „Zgodovina Novega mesta“; 130. Ant. Bartl „Letopis Matice Slovenske“ (1881); 131. Henrik Schreiner „Fizika ali nauk o prirodi“ (II. del); 132. Jos. Stare „Občna zgodovina“ (XV. snopič); 133. Janko Leban „Slovstvena zgodovina v slovenski ljudski šoli“; 134. Otto Ule's „Warum und Weil“ v 3 delih: I. Physik, II. Chemischer Theil, III. Zoologie und Botanik.

Pod C: 87. Dr. Fr. Lampe „Dom in svet“ (1891); 88. Dr. Iv. Tavčar „Ljubljanski Zvon“ (1891); 89. Iv. Tomšič „Vrtec“ (1891); 90. Jakob Bedének „Od pluga do krone“; 91., 92., 93. Fr. Levec „Levstik-ovi zbrani spisi (I., II., III. del); 94. „Postojnsko okrajno glavarstvo“; 95. „Alte und neue Welt“ (1891); 96. Joh. Sima „Bilder aus Krain“ (I. Theil); 97. Družba sv. Mohora „Slovenske večernice“ (45. zvezek, 1891).

Pod D: 27. G. Pirc „Kmetovalec“ (1891); 28. G. Pirc Vrtnar“ (1891).

Pod E: 53. Sebastian Kneipp „Rathgeber für Gesunde und Kranke“; 44. Seb. Kneipp „So sollt ihr leben!“; 45. Seb. Kneipp „Meine Wasserkur“; 46. Družba sv. Mohora „Življenje D. M. in sv. Jožefa (X. snopič); 47. Jak. Peregrin Pavlič „Gospod, teci mi pomagat!“; 48. „Koledar družbe sv. Mohora“ (1891); 49. Dr. Bock „Das Buch vom

gesunden und kranken Menschen" (I., II., III., IV., V., VI., VII., VIII., IX. Lieferung; izide še 11 zvezkov); 50. Generalstabs-Karten" a, b, c, d; 51. Dr. Moriz Gauster „Die Gesundheitspflege“.

* * *

Knjižnični odbor tudi prosi, da bi tisti gospodje učitelji in gospice učiteljice, ki imajo vže več mesecev, nekateri celo čez leto dnij izposojene knjige, blagovolili jih kmalu vrniti. Pogosto se prigodi, da marsikdo želi to ali ono knjigo iz okrajne učiteljske knjižnice imeti, toda načelnik mu ne more postreči, ker morda leži po nepotrebnem pri kakem tovarišu. Ako pa kdo kake knjige ne more utrpeti, naj nam to sporoči, da nam je moč nasproti ostalim tovarišem opravičiti se. Knjižnični odbor. *)

Ptuj. Z živo željo, stopiti dostojno med svet in z veselim srcem pozdraviti svoje prednike in bodoče sotrudnike kakor neutrudljive delavce na narodnem polji, vadili in urili smo svoje mlade moči, da se obnese veselica, katero smo priredili abiturijenti mariborskega učiteljsišča dne 7. avgusta v dvorani ptujske čitalnice.

Up in strah, ki spremljata navadno taka podjetja, spremenila sta se nam v živo veselje prvič, ker smo se mi abiturijenti še jedenkrat, nekateri morebiti zadnjikrat sešli v veselem krogu, drugič pa nas je vse navdajala izvanredna radost, videti tako lepo število č. gosp. gostov iz različnih krogov in stanov. Presenetilo nas je jedino to, da nas je počastilo tako malo učiteljev. Toliko večja čast pa je doletela nas in ves zbor, ki smo sprejeli v naše okusno okinčane dvorani dva visokocastita gosta, namreč č. g. dr. Adolf Scherer-ja, c. kr. okr. glavarja, obče znanega iskrenega prijatelja učiteljev, in č. gosp. Ivan Ranner-ja, c. kr. okr. šol. nadzornika. Počastili so nas s svojim posetom tudi č. gg. Stainko, predsednik ptujske čitalnice, Sigl, njen tajnik, dr. Gregorič, njen blagajnik, in drugi č. udje čitalnični. Slišite! tudi naše vrle korenine, slovenskih kmetov smo se razveselili. Privajajte učitelji in narodni buditelji z večjo marljivostjo ta prevažen temelj narodov do pota naobraženosti!

Koncert se je otvoril ob 6. uri s Hladnik-ovim možkim zborom „Pozdrav“ in na to je g. Pulko pozdravil zbrane goste s prisrčno in živo besedo, podarjajoč namen prirejene veselice. Temu ste sledili „Ouvertura“ in krasna Nedvedova: „Vojaci na poti“. Gosp. Freuensfeld je označil s svojim slavnostnim govorom vsestransko važnost učiteljskega stanu, opisal nam je z živo in prepričevalno besedo, kaj je in kaj bi naj bil učitelj-gejitelj svojemu rodu, svoji domovini. Ko je nehaj, zadoneli so navdušeni živio-klicei. Največjo pozornost pa je zbudila sedma točka; igral se je namreč Beriot-ov „Koncert št. 1.“ Sviral ga je obče znani vrli goslar g. France Serajnik

in g. Družovič ga je spremljal na glasovirji. Tukaj je zopet pokazal mladi umetnik svojo izvanredno spretnost na goslih, kakor tudi redek dar, uglobiti se s svojimi čuvstvi v misli in nagibe, kateri so narekovali skladatelju toli umotvorno in dovršeno skladbo. Zbujal nam je z nežnimi in zopet s krepkimi glasovi čudotvorne moči in ko je pretrgal zadnji akord goslij in glasovirja pozornost strmečega občinstva, odmevala je dvorana burnega ploskanja in gromelih živio-klicev. Čast, komur čast!

Izmed glasbenih izvestij bodi še omenjen Mendelsohn-ov B-dur Quintett. Meni o tem delu kaj več spregovoriti, bilo bi neumestno, ker presodile in obdarovale so ga vže najboljšje muzikalne moči. Ta skladba je polna najlepših motivov in vsa izpeljava teži na umetni podlagi, torej izborna hrana za veščake. Čeravno so bile aperceptivne moči našega slavnega občinstva vsled obširnega vsporeda vže do dobra utrujene, zbudili so jo vendar burni akordi Mendelsohn-ovega proizvoda s svojo demonično silo in zvrševatelji tega umotvora želi so za svoj trud živo priznanje.

Med pevskimi proizvodi bila je točka krasnejša od točke; vse so dovršen sad vrlih slovenskih skladateljev. Zaključili smo koncert s prelepim Jenko-vim „Slovo“, katero je marsikateremu z bridkim čutom objelo srce opozorivši ga na zadnjo točko. „Pač grenko je — a nas ne loči to trenotje, ljubezen družji nas zvesto!“ Veži in krasi nas bratska ljubav in zlata jedinstvo, naš branik in zmagovito orožje!

Najlepše plačilo in najslajše zagotovilo pa so nam bile laskave besede prisrčnega priznanja in odobravanja preč. gg. c. kr. okr. šol. nadzornika. Izrazila sta se, da še nista jednakega pri dijakih oziroma učiteljskih abiturijentih doživela in izrekla sta ob jednom iskreno željo, videti nas s tako marljivostjo in požrtvovalnostjo tudi v bodočnosti delujoče. — Donele so od vseh stranij pohvale in čestitke, vse je bilo polno radosti in navdušenja.

Javljamo pa tudi mi abiturijenti na tem mestu odlično zahvalo vsem čč. gg., ki so nam prišli tako ljubeznjivo na pomoč, osobito g. predsedniku ptujske čitalnice, njenemu tajniku in blagajniku.

Storili smo vsi, kar so kateremu pripuščale moči, jeden je delal za vse, vsi za jednega, za dom, za narod, in to nam bodi v posnemo, kajti:

Kar storiš za se, to vže s tabo izgine,

Kar storiš za narod, ostane vselej!

Po koncertu zaigrala je ptujska godba in podžgala plesalcem urne noge. Plesali smo, dokler ni jela odkrivati radovedna Aurora temnega nočnega zagrinjala. Četrta ura ranega ponedeljka poslala nas je iz razsvetljene dvorane k kratkemu počitku in na opetno delo.

Probučaj nas ta dan vsigdar

Na našo slavno, sveto stvar!

V. Pulko.

*) O tamošnji okr. učit. konferenciji nam do sedaj ni še došlo nikakega poročila. Uredn.

Od nekod. († Franc Žolgar.) Čeravno je vže neki prijatelj ali tovariš pokojnikov pisal na tem mestu nekrolog o blagem in značajnem Rečiškem nadučitelji, dovolite mi, gospod urednik, da dostavim še jaz kot sošolec Žolgarjev na Celjski gimnaziji nekoliko besedij.

V onih časih, ko je vladal Premru-paša na Celjskem gimnaziji, niso tam nam Slovincem rožce cvetele. Zbirali smo se, kadar smo le mogli, in da se vzajemno navdušujemo za svojo slovensko reč, rabili smo razna zvita sredstva — birokratom sicer zoperna, a nam jedino rešilna; včasih smo bili zbrani pri Mathes-ovi pivarniški kleti zvonaj mesta, včasih pri jagnetu, včasih pri Volku, znoji in drugih zverinah. Tam se je moglo in moralo slovenski govoriti, čula se je marsikatera domača pesem, kar je razveseljevalo srce in bistrilo um naši mladini. Rajni Žolgar Franc ni nikdar manjkal pri taki slavnosti.

On je govoril sicer malo, a kar je povedal, bilo je lahko pojmljivo vsakemu; to se je večidel tikalo narodne probeje, katera je bila tedaj v Celji na dnevnem redu. Dobro se še spominjam, kako smo imeli nekaj dnij pred šolskim sklepom l. 1873 „slovenski večer“ pri Mathes-ovi pivarniški kleti, stojčiji sredi gostega loga poleg šumeče Savine. Pisatelj teh vrstic ga je bil sklical, in Žolgar je zanj agitoval; a kaj se je zgodilo? Bilo je sicer vse lepo in po programu pri slovenskem večeru, nego izven programa stojčiji vohuni so nas izdali, ter donesli program Premru-paši, kateri je potem prijel tega, ki mu je bil znan pod imenom „ta-dolgi“ raznositelj programov (Žolgar); a aranžir večerov, ki je program izpolnjeval, ostal je neizsledovan. Slučajno je bil ta rayno pisatelj teh vrstic. On je rekel Žolgar-ju, naj svobodno pové ime aranžerja pred učiteljskim svetom, kateri je „in corpore“ preiskoval to strašno važno zadevo; a Žolgar se je odsekal z besedami: „Kaj pa je, če mene izključijo, vendar ostane na gimnaziji na korist slovenske stvari drug delaven buditelj“. — In res udal se je v svojo usodo ter odšel iz Celja, a ostal je zvest svojim načelom. Mimohodom povedano, prišli so za par let tudi drugemu na sled ter ga izgnali ravno pred ustno maturo. Vendar mu pa najmanje ni škodovalo, ker je videl vsled tega vsaj nekoliko sveta in se marsičesa naučil, česar v Celji ni mogoče zvedeti.

Tebi torej, dragi France, kateri si se pokazal v celem življenji značajnega rodoljuba, naj postavijo tovariši spomenik v sreci in ako mogoče tudi v mramorji. Vreden si, da se ogledajo v Tvoj primer mnogi naši rojaki iz učiteljskega stanu. Tvoja volja bila je jeklena, a način po katerem si jo izraževal bil je blag. Deloval si sicer v skromnem krogu, vendar narod slovenski ne sme nikdar pozabiti takih učiteljev, kateri so ne samo učitelji svojih neposrednih učencev, nego s svojim

vrlim značajem tudi učitelji mnogih tovarišev in rojakov.

Živeli njegovi posnemovalci v slovenski domovini! A Tebi — blagor in večnaja pamjat!

Častnik akademije francoske.

(O vprašanji šolskih nadzornikov.) Na Českem nameravajo neki okr. šol. nadzorniki iz učiteljstva ljudskih in meščanskih šol sprožiti v imenu vseh okr. šol. nadzornikov izjavo o stalnosti nadzornikov in se izreči z vlogo, katero nameravajo potom c. kr. dež. šolske oblasti predložiti c. kr. ministerstvu, za stalno nameščenje okr. šolskih nadzornikov; dalje hočejo prositi, da c. kr. ministerstvo za uk in bogočastje pripozna tudi onim nadzornikom, ki niso iz državnega učiteljstva, dostojanstvo ozir. značaj drž. uradnikov po IX., tretjini pa po VIII. činovnem redu, oziroma, da to priznanje na merodajnem mestu izposluje.

(Osobna vest.) Kanonik in profesor č. gosp. Jožef Marn, predsednik „Matic Slovenski“ bil je o priliki svojega umirovljenja odlikovan z viteškim križcem Franc Jožefovega reda.

(Šolstvo na Niževavstrijskem.) Po poročilu predsednika V. deželne učiteljske konferencije je na Niževavstrijskem sedaj 105 meščanskih in 1473 ljudskih šol, na katerih poučuje 4804 učiteljev in 1401 učiteljic skupaj 362.987 otrok. Za šolske zgradbe se je v zadnih šestih letih izdalo 6,750.148 gld., šolske potrebe za l. 1892 pa so znašale 6,348.246 gld. (od tega le za Dunaj 3,686.430 gld.)

(Šolske kopeli.) Šolski odsek občinskega zastopa v Pragi je predlagal, da se naj pri zgradbah šolskih poslopjij jemlje ozir. vselej tudi na pripravo posebnih prostorov za vršéče kopeli (Brausebäder). Mestni svet je sprejel tá predlog in ob jednom sklenil, da se vže v novi šoli pri sv. Kastuli, ki se baš gradi, priredijo v dveh prostornih izbah take kopeli.

(„Popotnik-ov koledar za slovenske učitelje za 1893. leto“.) Da nam bode možno sestaviti statistiko v učiteljskih društvih, ki so člani „Zaveze“, prosimo nujno vse častita dotična vodstvih, da nam račijo prej ko prej sporočiti vse spremembe v odboru ter število rednih, častnih in podpornih svojih članov. — P. n. učiteljstvo pa še jedenkrat opozarjamo na naš poziv v zadnji „Popotnik-ovi“ številki. Uredništvo.

Premembe pri učiteljstvu Gospod Ognjeslav Grösslinger, nadučitelj v Kapli dobil je jednako službo pri D. M. v Pušavi; g. Jožef Terček, poduč. v Laporji postal je učitelj ravno tu; g. Avgust Požegar, dosedaj suplent v Studencih, postal je definitivni podučitelj v Spodnji Št. Kungoti. — Gosp. Janez Brinšek, podučit. v Makolah, pride v Rečico; gđc. Marija Delakorda, supl. pri Sv. Tomaži, pa za podučiteljico v Gorico

pri Gornj. Gradu. — Gspđ. Ivana pl. Hofbauer, uč. kandidatinja, nameščena je kot provizorična podučiteljica v Negovi. Dalje so na novo nameščeni kot podučitelji oziroma suplenti mariborski abiturijenti gg. Armin Brence v Šmartnem pri Gornjemgradu, Henrik Družovič v Poličanah, Rudolf Grill pri Sv. Duhu v Ločah, Srečko Pečar v Št. Pavlu v Savinski dolini (supl.), Franc Rošker v Šmarji pri Jelšah, Domicijan Serajnik na Ptujski gori, Lavoslav Šerbinek v Svičini, Janez Urlep v Št. Ilu v Slov. goricah, Karol Wretzl v Rogatci, Franc Zidar v Laškem trgu in Janez Žunkovič v Manjšpergu.

Na Kranjskem: Gspđ. Ana pl. Rauscher, začasna učiteljica v Št. Petru pri Novem Mestu, je stalno nastavljena: gospa Ernestina Oman-Ihan v Voklem je imenovana za Smednik; g. Josip Windischer v Oneku (Hohenegg) pri Kočevji za Dolgo Vas; g. Francišek Kopitar iz Gribelj pride v Petrovo Vas. Gospodičina Franciška Jugovic v Kranji je imenovana za stalno nadučiteljico na ondotni dekliski šoli; učitelj v Šmartnu pri Kranji g. Nikolaj Stanonik je imenovan stalnim nadučiteljem in mu je dovoljeno zamenjati svoje mesto z nadučiteljem gosp. Miho Bregant-om v Selcih; g. Jožef Verbič, učitelj v Trnovem, je dobil začasno drugo učno mesto v Višnji Gori; g. Janez Malnarič, drugi učitelj v Podzemlji, pride za učitelja-voditelja na jednorazrednico v Črešnjevici;

g. Ferdo Vigele, bivši pomožni učitelj na nemški mestni deški šoli v Ljubljani, dobil je začasno IV. učno mesto na četirirazrednici v Starem Trgu pri Loži; g. Ivan Šega, bivši pomožni učitelj brežkega okraja v Dobovi, dobil je začasno novo IV. učno mesto na četirirazrednici v Dolenjem Logatci; gspđ. Ivana Šusteršič, izprašana učiteljska kandidatinja iz Gorice, pride kot pomožna učiteljica v Gorenji Logatec; gspđ. Marica Potočnik, izprašana učiteljska kandidatinja iz Gorice, dobila je začasno službo na jednorazrednici v Zalem Logu; g. Karol Javoršek, izprašan učiteljski kandidat, dobil je službo pomožnega učitelja na I. mestni deški šoli v Ljubljani; g. Jožef Gabrovšek izprašan učiteljski kandidat, dobil je začasno službo na jednorazrednici v Žabnici in g. Anton Kos izprašan učiteljski kandidat, začasno službo na jednorazrednici v Voklem.

V izpraševalno komisijo v Ljubljani so bili za bodočo dobo treh let imenovani ti-le gg.: Šolski svetovalec in ravnatelj Blaž Hrovath (predsednik), prof. Francišek Kreminger (namestnik), profesor in okrajni šolski nadzornik Francišek Levec, prof. Viljem Linhart, prof. Francišek Orožen, prof. Viljem Halada, prof. Jakob Vođeb, prof. Vilibald Zupančič, okrajni šolski nadzornik Ivan Tomšič in glasbeni učitelj Alojzij Sokoll.

Št. 14.

Naznanilo.

Sposobnostni izpiti za občne ljudske in za meščanske šole, ki se imajo opravljati v jesenskem roku t. l., pričnejo se pred podpisano komisijo dne 7. novembra ob 8. uri zjutraj.

Po predpisu opremljene prošnje za dovoljenje k skušnji morajo priti predpisanim potem najpozneje do 5. novembra k ravnateljstvu komisije.

C. kr. izpraševalna komisija za občne ljudske in meščanske šole.

V Mariboru dne 5. oktobra 1892.

H. Schreiner, ravnatelj.

Domača učiteljica

slovenka — sprejme se k šestletnemu dekletu pod ugodnimi pogoji pri mariborski obitelji. Natančneje pri Uredništvu „Popotnik-ovem“.

Zahvala.

Odbor „Slov. matice“ v Ljubljani daroval je učit. knjižnici za Ptujski kraj ne malo znanstvenih in drugih knjig poučljive vsebine, za kar se mu podpisani tem potom v imenu knjižničnega odseka najiskrenjeje zahvaljuje.

Za knjižnični odsek:

Fran Zopf, učitelj v Ptuj. okolici.

Razpis natečaja.

Št. 707.

Podučiteljsko mesto.

V marenberškem šolskem okraju umesti se pričetkom zimskega tečaja na dvorazredni ljudski šoli III. plačilni razred pri Sv. Ožbaldu ob Dravi podučiteljsko mesto definitivno ali tudi provizorično.

Prosilci oziroma prosilke naj vložijo svoje redno opremljene prošnje, katerim je priložiti zrelostno spričevalo oziroma spričevalo učit. sposobnosti in dokaz avstrijskega državljanstva, predpisanim potem do 30. oktobra t. l. pri krajnem šolskem svetu pri Sv. Ožbaldu ob Dravi.

Znanje slovenskega jezika je potrebno.

Okr. šol. svet Marenberg 7. oktobra 1892.

Predsednik: Finetti s. v.

Št. 226.

Nadučiteljsko mesto.

Na mešani dvorazredni ljudski šoli IV. plačilne vrste v Kapli je takoj umeščati nadučiteljsko mesto.

Prosilci naj vložijo svoje prošnje, opremljene s spričevali zrelosti in učiteljske sposobnosti ter z dokazi, da so avstrijski državljani in sposobni subsidiarno poučevati katoliški veronauk, najpozneje do 1. novembra t. l. predpisanim potem pri krajnem šolskem svetu v Kapli, pošta Arvež (Arnfels).

Znanje slovenskega jezika je potrebno.

Okrajni šolski svet Arvež 27. sept. 1892.

Predsednik.

Vsebinska. I. V. štajerska uč. konferencija. (II.) — II. Slovniske črtice. (M. Herič.) (IV.) — III. Večerna molitev. (I.) — IV. Pedagogičski razgled. — V. Slovnstvo. (Čene.) — VI. Doneski k zgodovini naših šol. (XI.) (Iv. Strelec.) — VII. Društveni vestnik. — VIII. Dopisi in druge vesti. — IX. Inserati. — X. Natečaji.